

Laatmiddeleeuwse en nieuwetijdse afvalkuilen. Een archeologische opgraving met beperkingen aan de Draaibrugseweg te Aardenburg, gemeente Sluis (Z.)

P.J.A. Stokkel
Met een bijdrage van J. Schoneveld

ARC-Rapporten 2008-168

Geldermalsen
25 februari 2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Laatmiddeleeuwse en nieuwetijdse afvalkuilen. Een archeologische opgraving met beperkingen aan de Draaibrugseweg te Aardenburg, gemeente Sluis (Z.)

ARC-Rapporten 2008-168
ARC-Projectcode 2007/268

Opdrachtgever
Buro Ruimte en Groen, dhr. W.J. Jooisse, in opdracht van DLG Zeeland,
ing. D.J. Visser
Bevoegd gezag
Provincie Zeeland, Directie RMW, adviseur: drs. R.M. van
Dierendonck (SCEZ)
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer archeologische begeleiding
28269

Tekst
P.J.A. Stokkel
Afbeeldingen
P.J.A. Stokkel, L. de Jong & J.R. Hoekstra
Redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 25 februari 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Inhoud

1 Inleiding	2
1.1 Administratieve gegevens van de onderzoekslocatie	2
1.2 Aanleiding voor het onderzoek	3
1.3 Ligging van het onderzoeksgebied	4
1.4 Doel van het onderzoek	4
1.5 Onderzoeksgeschiedenis	7
1.6 Werkwijze	8
2 Resultaten	10
2.1 Deelgebieden A en C	10
2.2 Deelgebied B	10
2.3 Aardewerk	11
2.3.1 Resultaten	14
2.3.2 Conclusie	15
3 Synthese	20
3.1 Waardering volgens KNA 3.1	20
4 Conclusies	24
5 Samenvatting	26
Bijlagen	29

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens van de onderzoekslocatie

Meldingsnummer RACM	CIS-code 28269
Provincie	Zeeland
Gemeente	Sluis
Plaats	Aardenburg
Locatiennaam	Draaibrugseweg
Projectnaam opdrachtgever	Natuurontwikkeling Aardenburgse Havenpolder Zuid, Deelgebied 1
Kaartblad	67A
Kadasternr.	Gemeente Aardenburg, sectie S nrs. 590, 596, 603, 988, 989, 990, 991, 992, 993.
Coördinaten deelgebieden	Deelgebied A: 018580/368146 Deelgebied B: 018952/367525 Deelgebied C: 018802/267970
Oppervlakte plangebied	Ca. 250.000 m ²
Oppervlakte onderzoekslocaties	Ca. 6.500 m ²
Soort onderzoek	Archeologische begeleiding (Archeologische opgraving met beperkingen)
Periode	Late Middeleeuwen, Nieuwe Tijd
Type object	Nederzetting, ambachtelijke activiteiten, haven
Type bodem	Kalkrijke poldervaaggronden
Geomorfologie	Vlakte van getijafzettingen, welvingen in getijafzettingen
CMA/AMK status	De onderzoekslocatie maakt geen deel uit van een terrein met een vastgestelde archeologische waarde.
Archis waarnemingsnummers	37475, 20861, 20862, 138870, 138871.
Vondstmeldingsnummers	405267, 405268, 405269.
Opdrachtgever	Buro Ruimte & Groen, dhr W.J. Joesse, namens DLG Zeeland Plein 19 4454 AS Borssele Tel: 0113-354098 E-mail zie: http://www.ruimte-groen.nl
Bevoegd gezag	Provincie Zeeland, Directie RMW, Mevr. ing. K. Verhage Afdeling Landelijk Gebied en Water Postbus 165 4330 AD Middelburg Tel: 0118-631728 E-mail: k.verhage@zeeland.nl
Begeleiding onderzoek, beoordeling en toetsing namens bevoegd gezag	Provinciaal Archeoloog van Zeeland

 vervolg administratieve gegevens

	Drs. R.M. van Dierendonck Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) Postbus 49 4330 AA Middelburg Tel: 0118-670780 Fax: 0118-670880 E-mail: rm.van.dierendonck@scez.nl
Beheer/plaats van de documentatie	Zeeuws Archeologisch Archief (ZAA) Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) Postbus 49 4330 AA Middelburg Beheerder: J.B.B. Kuipers Tel: 0118-670780 Fax: 0118-670880 E-mail: jbb.kuipers@scez.nl
Beheer/plaats van de vondsten	Provinciaal Archeologisch Depot Zeeland Armeniaans schuifvlot 1 Postbus 49 4330 AA Middelburg Beheerder: H. Hendrikse Tel: 0118-670618/0657158771 E-mail: h.hendrikse@zeelandnet.nl
Autorisatie	Drs. C. Koopstra Tel: 050-3687108 Fax: 050-3687199 E-mail: c.koopstra@arcbv.nl

1.2 Aanleiding voor het onderzoek

Dhr. W.J. Joosse van Buro Ruimte en Groen heeft, in opdracht van ing. D.J. Visser van DLG Zeeland, Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologische opgraving met beperkingen op een locatie aan de Draaibrugseweg in Aardenburg (gemeente Sluis). Op de onderzoekslocatie wordt een natuurontwikkelingsproject gerealiseerd (Aardenburgse Havenpolder-Zuid, Deelgebied 1), waardoor de bodem en de zich daarin bevindende archeologische waarden zullen worden verstoord. Voorafgaand aan de graafwerkzaamheden zijn een bureau-onderzoek en een IVO door middel van boringen uitgevoerd door ArcheoMedia. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zijn een aantal planaanpassingen doorgevoerd om de archeologische waarden *in situ* te bewaren. Om hier zeker van te zijn is op twee locaties binnen het plangebied een archeologische begeleiding geadviseerd. De archeologische begeleiding heeft plaatsgevonden van 21 april tot en met 23 april 2008. De begeleiding is op 21 april uitgevoerd door drs. P.J.A. Stokkel en op 22 en 23 april door mw. drs. M. Daleman. Hoewel tijdens het veldwerk geen sporen en vondsten zijn waargenomen, bleken deze toch op de onderzoekslocatie aanwezig te zijn. Amateur-archeologen hebben

waarnemingen en vondsten gedaan en gemeld aan de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ). Deze vondstmeldingen zijn op 15 en 20 mei 2008 door assistent-provinciaal archeoloog J. Jongepier (SCEZ) gecontroleerd. Daarbij zijn de sporen en vondsten in het hele plangebied van deze natuurontwikkeling in kaart gebracht. Drie kuilen met vondstmateriaal daterend uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd bleken binnen het onderzoeksgebied te vallen. Op grond daarvan is door het bevoegd gezag en de opdrachtgever aan ARC verzocht de sporen in deelgebied B alsnog aan een onderzoek te onderwerpen. Daarop is door J.R. Hoekstra MA op 15 augustus een laatste bezoek gebracht aan het onderzoeksgebied. De overige sporen zijn op 9 juni, 1 juli en 10 juli 2008 door de SCEZ aan een nader onderzoek onderworpen. De resultaten hiervan zullen gepubliceerd worden door de SCEZ (SCEZ-Rapport 2009-1). Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap.

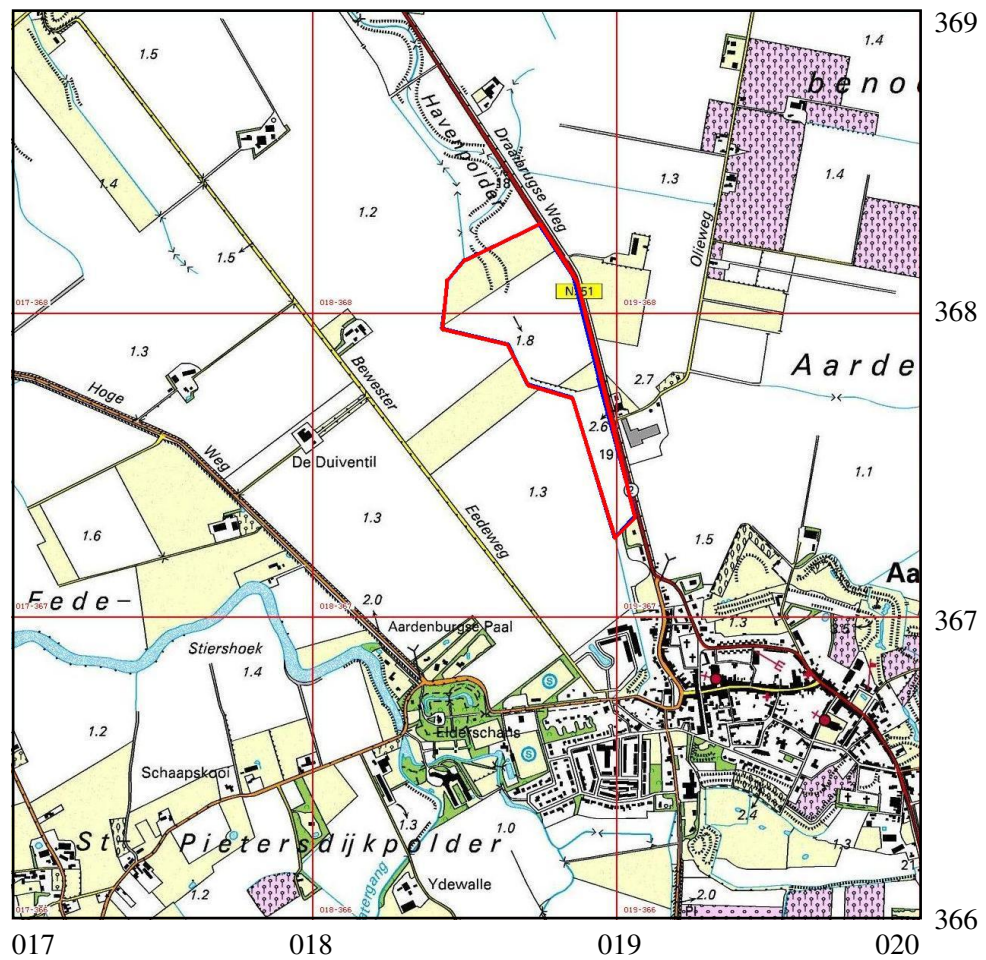
1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie is gelegen aan de westzijde van de Draaibrugseweg (N 251) en ten oosten van de Beweester Eede. Ten zuiden van de onderzoekslocatie ligt het dorp Aardenburg (afb. 1). Bij de opdrachtgever is het project bekend onder de naam 'Natuurontwikkeling Aardenburgse Havenpolder-Zuid, Deelgebied 1'.

1.4 Doel van het onderzoek

Het doel van een archeologische begeleiding is 'het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden.' Daarmee is het doel van de archeologische begeleiding van de sanering gelijk aan het doel van een opgraving (zie KNA 3.1, protocol opgraven). Volgens het PvE, dat is opgesteld door drs. M.W.A. de Koning (ArcheoMedia), is het doel van de archeologische begeleiding in Aardenburg het voorkomen van verdere aantasting van aan te treffen archeologische resten, die tijdens de civiele graafwerkzaamheden te voorschijn kunnen komen. In het PvE zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- 1 *Kunnen de archeologische resten in situ behouden worden? Zo ja, welke maatregelen dienen onmiddellijk te worden genomen om dit behoud te realiseren? Hierbij kan gedacht worden aan het aanpassen van de ontgravingen of de ontgravingsdiepte van de poelen.*
- 2 *Worden tijdens graafwerkzaamheden archeologische waarden of resten aangetroffen, die inzicht kunnen geven in de bewonings- en of gebruiksgeschiedenis van het plangebied?*
- 3 *Wat is de aard van de aanwezige archeologische resten?*
- 4 *Wat is de exacte locatie van de archeologische resten?*
- 5 *Wat is de diepte (t.o.v. maaiveld) en de hoogteligging (t.o.v. NAP) van de archeologische resten?*
- 6 *Wat is de datering en fasering van de aanwezige archeologische resten?*
- 7 *Is er een stratigrafie aanwezig? Zo ja, wat is de stratigrafische positie van de archeologische resten?*

Legenda

— Plangebied

Afbeelding 1 Topografische kaart van het plangebied (rood omkaderd) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

- 8 *Is er sprake van toewijzing aan een of meerdere vindplaats(en)? Zo ja:*
- 9 *Wat is de fysieke kwaliteit (mate van gaafheid en conservering) van de aanwezige archeologische resten, met name van organisch materiaal?*
- 10 *Wat is de inhoudelijke kwaliteit (zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde en/of representativiteit) van de aanwezige archeologische resten?*
- 11 *Zijn de archeologische resten van lokaal, regionaal of nationaal belang? Wat is de positie van de bewoning en/of gebruik t.o.v. de regionale en provinciale context uit onderhavige periode?*
- 12 *Wat is de waardering van de aangetroffen vindplaats(en) volgens de waarderingscriteria van de KNA 3.1?*
- 13 *Wat kan op basis van de resultaten van de archeologische begeleiding worden gezegd over de archeologische verwachting voor de directe omgeving van de vindplaats en voor de omgeving van de vindplaats?*

Indien – in het uiterste geval – resten niet behouden kunnen worden en deze opgegraven dienen te worden geldt voor resten uit de Romeinse Tijd:

- 14 *Wat is dan de aard ervan met name t.a.v. sociaal-economische aspecten? Welke bijdragen en nieuwe inzichten leveren de eventuele specialistische onderzoeken van de verschillende materiaalcategorieën t.a.v. de bestaande kennis over de bewoning en economische activiteiten (het gebruik van het landschap en de natuurlijke vegetatie, het uiterlijk van huizen erven en nederzettingen, het gebruik en herkomst van culturele achtergronden van de bewoners/beïnvloeding door Romeinse cultuur) in Zeeland in deze perioden?*
- 15 *Zijn de sporen afkomstig van bewoning (woonstalhuizen met haardplaatsen, houten constructies, bijgebouwen, erven of off-site fenomeen)?*
- 16 *Zijn de sporen afkomstig van economische activiteiten (haven, schelp/kalkbranderijen, bereiding van garum (vissaus), of veenwinning (turf of zout)?*
- 17 *Hoe ziet de bovenkant van de Hollandveenlaag eruit is deze verstoord (gevoerd), geërodeerd of sterk geoxideerd (voorkomen zwarte oxidatielaag). Indien er sporen zijn van veenwinning, kan er in het veld achterhaald worden of dit een IJzertijd/Romeinse veenwinning betreft, of dat het gaat om Middeleeuwse ontginningen (o.a. op basis van dateerbaar vondstmateriaal)*
- 18 *Uit welke typen (soorten) bestaat de Hollandveenlaag? Kunnen op basis van deze waarnemingen tijdens de begeleiding uitspraken worden gedaan over de ligging van hoogveenkussens/-koepels binnen het Hollandveencomplex?*
- 19 *Zijn sporen van krekens/geulen of prielen uit de IJzertijd/Romeinse tijd aanwezig? Zijn hierop (op dichtgeslibde geulen/getijde-inversieruggen) en met name erlangs sporen van bewoning of gebruik uit deze perioden (dus eventueel in boven het veengelegen klei- en zandlagen) aanwezig c.q. te verwachten?*

Op basis van aangetroffen resten kunnen de vraagstellingen aangepast worden.

Indien – in het uiterste geval – resten niet behouden kunnen worden en deze opgegraven dienen te worden geldt voor resten uit de Late Middeleeuwen:

- 20 *Betreft het resten van een nederzetting? Welke informatie is over de nederzettingstructuur/huizenbouw, materiële cultuur en (voedsel-)economie van de bewoners bewaard gebleven? Welke informatie m.b.t. ambachten en nij-*

verheid is aanwezig? Welke economische activiteiten hebben er plaatsgevonden?

- 21 *Zijn er op de onderzoekslocatie ook resten van (een deel van) een restgeul (havengeul) en de kade aanwezig en uit welke periode dateren deze? Uit welke periode dateert de oevervorming? Hoe was het Middeleeuwse verloop hiervan?*
- 22 *Zijn resten van kade-, havenwerken en beschoeiingen aanwezig? Is hierbij gebruik gemaakt van oud scheepshout? Is er sprake van een weg/pad/verharding op de oever? duidt dit op een jaagpad? Zijn andere infrastructuurle werken aanwezig? Zo ja hoe zijn deze opgebouwd?*
- 23 *Wat is de aard van de (14e-) 16e eeuwse bebouwing voor zover deze wordt aangetroffen? Welke gebouwplattegronden of andere structuren zijn nog aanwezig?*
- 24 *Zijn er sporen aanwezig die duiden op afbraak of verwoesting of inundatie van Odelinsbrugge?*
- 25 *In welke mate komen de aangetroffen structuren overeen, dan wel wijken ze af van gegevens uit historische kaarten, m.n. de kaart van Van Deventer (ca 1560), en schriftelijke bronnen? Is uit de aangetroffen resten extra informatie verkregen over de voorhaven en de relatie tot de stad Aardenburg?*
Op basis van aangetroffen resten kunnen de vraagstellingen aangepast worden.

Indien onverhoopt toch resten van de redoute aangetroffen worden en deze niet behouden kunnen worden gelden de volgende onderzoeksvragen:

- 26 *Welke resten van de redoute zijn bewaard? Hierbij dienen vestinggrachten niet vergeten te worden. Kunnen de positie en omvang van de redoute gereconstrueerd worden?*
- 27 *Uit welke materialen is de redoute opgebouwd? Bestond de redoute bijvoorbeeld alleen uit aarden wallen of zijn ook bakstenen muren (klampen) en houtbouw aanwezig? Hoe zijn de wallen opgebouwd (rijswerk). Is er i.v.m. de gracht beschoeiing aanwezig?*
- 28 *Is er een fasering aanwijsbaar in de bouw en het onderhoud?*
- 29 *Welke militaria en andere artefacten worden aangetroffen?*
- 30 *Welke informatie is aanwezig over de gebruikers (soldaten) van de redoute en hun bezigheden en consumptiepatronen?*
- 31 *In welke mate komen de aangetroffen structuren overeen, dan wel wijken ze af van gegevens uit historische kaarten en schriftelijke bronnen? Welke aanvullende informatie over de militaire geschiedenis van Aardenburg en de Staats-Spaanse Linies is verkregen uit de aangetroffen resten?*
Op basis van aangetroffen resten kunnen de vraagstellingen aangepast worden.

1.5 Onderzoeksgeschiedenis

Op het onderzoeksterrein zijn een bureau-onderzoek (Trump & De Koning 2007) en een inventariserend booronderzoek met slootkantinspectie (Engelse & Wagner 2007) uitgevoerd door archeologisch bureau ArcheoMedia. Op de onderzoeks-

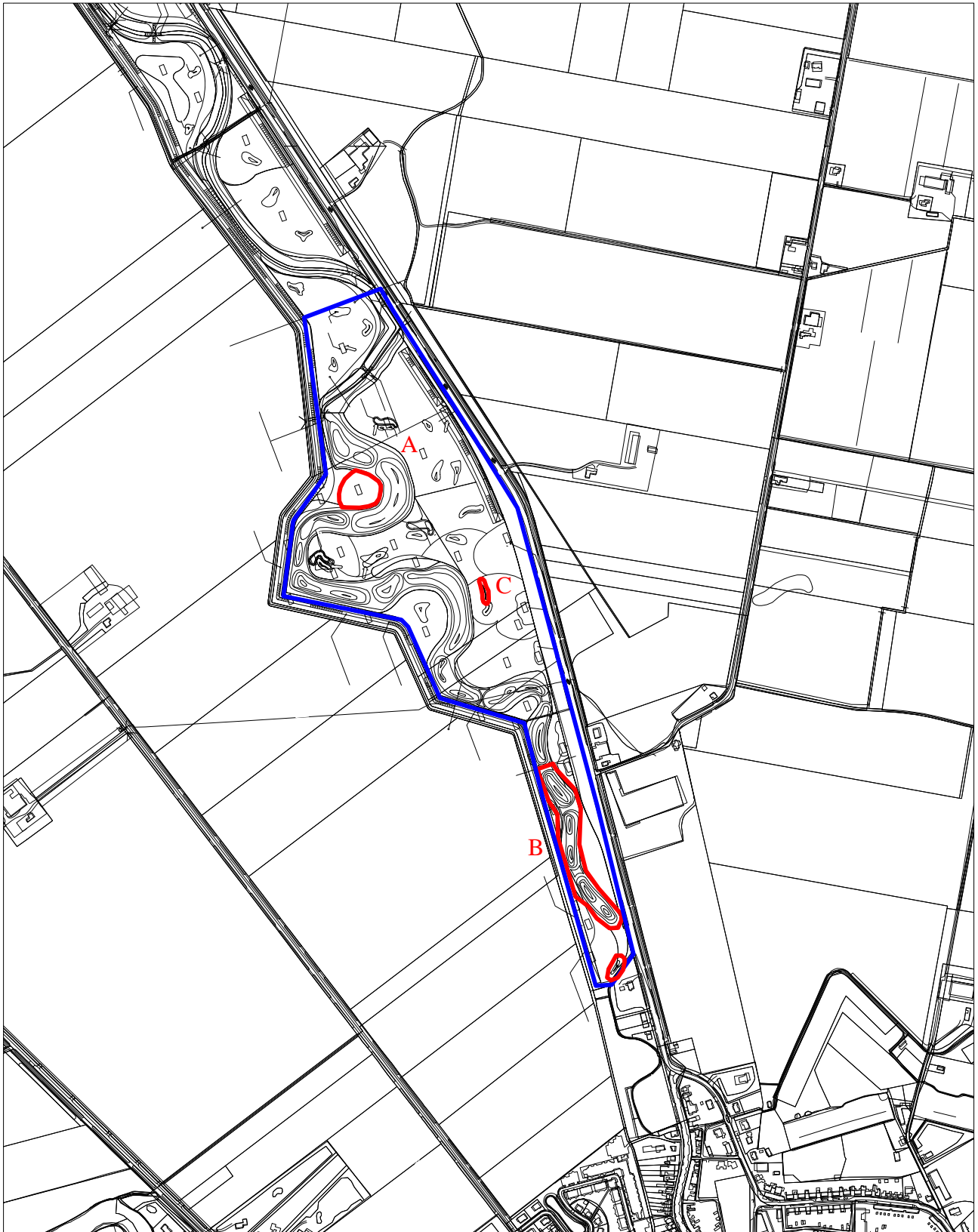
locatie bleken veel archeologische waarden aanwezig te zijn. Op basis van de bevindingen van het inventariserend onderzoek is na het doorvoeren van enkele planaanpassingen een deel van de onderzoekslocatie direct vrijgegeven. Volgens het vooronderzoek en het daarop gebaseerde PvE kwamen op enkele kleine stukken mogelijk toch archeologische waarden in het gedrang. Daarom is een archeologische begeleiding geadviseerd voor drie deelgebieden (zie afb. 2).

1.6 Werkwijze

Aangezien het primaire doel van de AB behoud *in situ* was, dienden volgens het PvE de volgende acties ondernomen te worden wanneer bij de civiele werkzaamheden een archeologische laag of spoor werd aangetroffen: ten eerste diende ter plaatse van een archeologische laag of spoor de graafwerkzaamheden direct gestopt te worden. Vervolgens diende direct overleg met de directievoerder plaats te vinden om maatregelen te nemen ter voorkoming van verdere aantasting van de resten en voor behoud *in situ*. De blootgelegde resten worden daarna gedocumenteerd. Eventuele vondsten en monsters worden verzameld. Blootgelegde resten zijn weer bedekt met het oog op behoud *in situ*. Tijdens de AB moet alleen het vrijgekomen deel van de sporen en lagen worden gedocumenteerd (tekening op schaal 1:50 en fotografie).

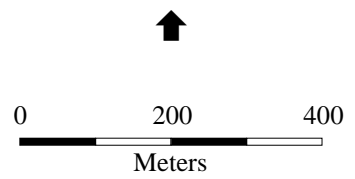
Bij aankomst op het plangebied bleken grote delen van het plangebied al ontgraven te zijn. De kleine stukken die tot ons onderzoeksgebied behoorden waren nog onaangeroerd. De graafmachine die het werk verrichtte had een gladde bak en was voorzien van een GPS-systeem, zodat diepte en locatie nauwkeurig bepaald konden worden. Voor grondwerkzaamheden op zulke schaal worden machines ingezet die vele malen groter zijn dan die voor een archeologisch onderzoek worden gebruikt. De kraan had een bak van bijna 4 m. De grond werd desondanks toch laagsgewijs verdiept en volledig afgezocht met een metaaldetector.

Eerst is deelgebied A ontgraven. Dit betrof een klein deel van het plangebied met een diameter van ca. 70 m. De afgraving van de bovenste 30 cm grond moest hier begeleid worden. Vervolgens is deelgebied C ontgraven. Dit betrof het graven van één poel. Tenslotte is deelgebied B ontgraven. Dit gebied omvatte het meest zuidelijke deel van de meander. Op 15 augustus is J.R. Hoekstra van ARC bv teruggedaan naar dit deelgebied om hier vier sporen te documenteren. De hoogte en locatie van de sporen kon nauwkeurig bepaald worden met behulp van een GPS. Aangetroffen sporen zijn gecoupeerd, getekend op schaal 1:20 en afgewerkt. Van de sporen is de aard, kleur, textuur, vorm, grens en eventuele inclusies en vullingen gedocumenteerd. Het vondstmateriaal betrof aardewerk en metaal. De laatste vondstcategorie wordt in dit rapport niet verder behandeld omdat het metaal uitsluitend bomscherven betrof.

Legenda

- Te begeleiden gebieden
- Grens plangebied
- Huidige situatie en toekomstige werkzaamheden

Afbeelding 2 Locaties van de deelgebieden. Kaart: P.J.A. Stokkel.

2 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de archeologische begeleiding per deelgebied gepresenteerd. De vondstenlijst is te vinden in tabel 1, de gemaakte foto's zijn opgesomd in tabel 2 en de sporen in tabel 3.

2.1 Deelgebieden A en C

Deelgebied A

In deelgebied A werd de bovenste 30 cm van de bodem afgegraven. Deze werkzaamheden zijn archeologisch begeleid. Bij het afgraven van de bouwvoor bleken sporadisch sporen van baksteen aanwezig te zijn. Tevens is één mogelijk archeologisch spoor aangetroffen (afb. 6). Dit spoor, dat op een hoogte van 1,44 m +NAP lag, betrof een aantal botten die in nog in anatomisch verband lagen (afb. 3). Van de kuil was niets meer te zien. De botten zijn na documentatie weer onder de grond gestopt. Deze werkwijze is conform het PvE: alleen het blootgelegde deel van de sporen hoeft te worden gedocumenteerd wanneer behoud *in situ* toegepast wordt. Het hele gebied is met de metaaldetector afgezocht, maar afgezien van bomscherven zijn geen metaalvondsten gedaan.

Deelgebied C

Deelgebied C betrof een dieper deel van de uit te graven 'natuurlijke' meander. In dit stuk is alleen een recentelijk gedempte sloot aangetroffen. Het vondstmateriaal uit het stuk dat begeleid is, betrof alleen bomscherven. In dit stuk zijn geen archeologische waarnemingen gedaan.

2.2 Deelgebied B

In deelgebied B zijn vier grote, ondiepe kuilen aangetroffen. De vondstlocaties zijn in twee 'werkputten' onderverdeeld.

Werkput 6

In het noorden van deelgebied B (afb. 7) zijn in de natuurlijk ondergrond (spoor 1) drie ondiepe kuilen aangetroffen (sporen 2, 3 en 4). Deze sporen vormen vindplaats 1 (centrumcoördinaten 18945/367546; afb. 4). De sporen hebben elkaar niet oversneden, zodat onderlinge relaties niet konden worden geconstateerd.

- Spoor 2 had een afmeting van 2,5×1 m en was 18 cm diep. Uit de coupe bleek dat de bodem onregelmatig van vorm was. De vulling van de kuil bestond uit grijsbruine, sterk siltige klei met licht grijze leembrokken. In deze kuil is geen vondstmateriaal aangetroffen.
- Spoor 3 betrof een ondiepe kuil met een afmeting van ca. 4×2 m. De diepte bleek maximaal 20 cm te zijn. In dit spoor is aardewerk verzameld onder vondstnummer 13 (bijlage 1). De vulling van de kuil bestond ook uit grijsbruine, sterk siltige klei met licht grijze leembrokken. Dit spoor bleek zowel laatmiddeleeuws (14e/15e eeuw) als nieuwetijds aardewerk te bevatten.
- Spoor 4 was een kuil met een grotere omvang, die een stuk dieper was dan de omliggende kuilen. Dit spoor had een afmeting van 5×3,5 m en was op zijn diepste punt (aan de noordzijde) 40 cm diep. De vulling van de

vondst	inhoud	put	vlak	vak	spoor	vulling	verzamelwijze	opm
1	metaal	1	0a	1	0	0	aanleg vlak	Deel A 018.554/368.132
2	metaal	1	0a	1	0	0	detector	Deel A 018.545/368.154
3	metaal	1	0a	1	0	0	detector	Deel A 018.557/368.158
4	metaal	1	0a	1	0	0	detector	018.563/368.168
5	steen	1	1	0	2	1	schaven	018.564,35/368.125,70/1,44+NAP
6	metaal	1	0a	1	0	0	detector	Deel A 018.576/368.141
7	metaal	1	0a	1	0	0	detector	Deel A 018.597/368.169
8	metaal	3	0a	1	0	0	aanleg vlak	Deel C 018.806/367.968
9	metaal	3	0a	1	0	0	aanleg vlak	018.799/367.982
10	metaal	3	0a	1	0	0	aanleg vlak	018.799/367.980
11	baksteen	3	0a	1	0	0	aanleg vlak	018.805/367.956
12	aardewerk	6	1	0	2	1	couperen	
13	aardewerk	6	1	0	3	1	couperen	
14	aardewerk	6	1	0	4	1	couperen	
15	aardewerk	7	1	0	2	1	couperen	

Tabel 1 Vondstenlijst.

kuil bestond uit grijsbruine, sterk siltige klei die iets humeus was. Tevens zijn baksteenspikkels in de vulling aangetroffen. In dit spoor is een grote hoeveelheid aardewerk aangetroffen.

Hoewel een groot deel laatmiddeleeuws aardewerk betrof uit de 13e tot 15e eeuw, is ook een component aardewerk uit de Nieuwe Tijd (16e eeuw) aangetroffen. Zowel spoor 3 als spoor 4 moeten daarom in de Nieuwe Tijd gedateerd worden. Sporen 2–4 zijn op een hoogte van 0,42 m +NAP gevonden (ca. 55 cm onder het oorspronkelijke maaiveld).

Werkput 7

Ongeveer 150 m ten zuiden van deze vindplaats is een tweede werkput gedefinieerd (afb. 8). Op deze locatie is één spoor aangetroffen met een afmeting van 7,5 × 2,5 m (spoor 2, vindplaats 2 met centrumcoördinaten 19001/367411). De vulling bestond uit grijs, matig siltig zand met daarin fragmenten baksteen. Dit spoor bereikte een maximale diepte van 18 cm. Uit dit spoor zijn drie scherven afkomstig die allemaal uit de Late Middeleeuwen dateren (vnr. 15), twee daarvan zijn in de 13e/14e eeuw te plaatsen. Dit spoor is op een hoogte van 0,35 m +NAP gevonden, ca. 90 cm onder het voormalige maaiveld. Dhr. J. Jongepier van SCEZ heeft deze kuil hoogstwaarschijnlijk ook aangetroffen. Hij deelde mee dat het grootste gedeelte van het aardewerk meegenomen is door ‘schatrovers’.

De grote, ondiepe kuilen van vindplaatsen 1 en 2 moeten waarschijnlijk als afvalkuilen worden geïnterpreteerd. Het vondstmateriaal is dan secundair als afval in de kuilen gestort. Het is waarschijnlijk dat in de omgeving van de kuilen andere sporen aanwezig zijn.

2.3 Aardewerk

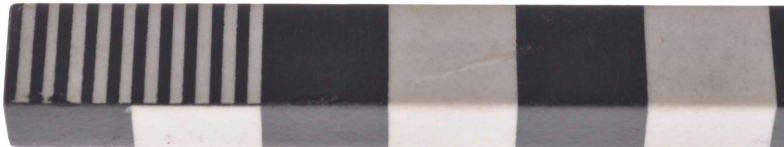
Onder het vondstmateriaal bevindt zich een hoeveelheid aardewerk. Het overige vondstmateriaal bestond uit een stuk onbewerkt steen, fragmenten baksteen en

Afbeelding 3 Foto van dierenbotten. Foto: P.J.A. Stokkel.

Afbeelding 4 Foto van de sporen behorende bij vindplaats 1. Foto: J. Hoekstra.

Afbeelding 5 Foto's van een gesinterde scherf (boven) en scherven met loodglazuur om de rand van de scherf. Foto's: L. de Jong.

afbeelding	onderwerp	richting	put	vlak	spoor	vulling
1	sfeer	C	1	1	0	0
2	vlakfoto	O	1	1	0	0
3	vlakfoto	O	1	1	0	0
4	spoorfoto	ZO	1	1	2	1
5	profielfoto	NW	3	pn	903	0
6	profielfoto	NW	3	pn	903	0
7	profielfoto	NW	3	pn	0	0
8	vlakfoto	NW	3	1	0	0
9	profielfoto	C	3	1	2	1
10	profielfoto	NO	3	1	2	1
11	profielfoto	NO	3	1	2	0
12	vlakfoto	N	2	1	0	0
13	vlakfoto	Z	2	1	0	0
14	omgevingsfoto	O	2	1	0	0
15	vlakfoto	W	2	1	0	0

Tabel 2 Fotolijst.

ijzeren bomscherven die geen verdere uitwerking behoeven. Het aardewerk is beschreven door drs. J. Schoneveld van ARC bv. In totaal is 3.080 gram aardewerk gevonden tijdens het veldwerk, bestaande uit 105 scherven. Het betreft materiaal dat in de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gedateerd kan worden. Nadat het materiaal is gewassen en gedroogd, is het gewogen en is het aantal scherven en gewicht per vondstnummer bepaald. Het materiaal is als één geheel bekeken waarbij getracht is soort en datering van de verschillende voorwerpen of vondsten te bepalen (bijlage 1).

2.3.1 Resultaten

Hoewel het slechts een kleine hoeveelheid aardewerk betreft, zijn er toch een paar opvallende kenmerken waar te nemen. Het betreft vooral aardewerk uit de bloei-periode van Aardenburg in de 13e en 14e eeuw. Gedurende deze eeuwen waren pottenbakkers actief in de stad. Uit vroegere opgravingen is hun productie bekend, doordat pottenbakkersafval veelvuldig is aangetroffen (Trimpe Burger 1964). Onder het nu gevonden scherfmateriaal is een aantal scherven van kruiken, uitgevoerd in grijsbakkende klei. Dit grijsbakkend aardewerk is op veel plaatsen vervaardigd en kan over het algemeen gedateerd worden in de periode van de 13e tot de 15e eeuw. Mogelijk is het aardewerk uit Aardenburg scherper te dateren. Het behoort tot de categorie D1 (Trimpe Burger 1964, p. 528) en is afkomstig van kannen, voorzien van brede uitgeknepen voetjes en een worstoor. Op de schouder en een gedeelte van de buik zijn draairibbels aangebracht. Vaak is halverwege de hals een duidelijke afzonderlijke rondlopende ribbel aanwezig (Trimpe Burger 1974, p. 5). Deze categorie kannen wordt gedateerd in het midden en de tweede helft van de 14e eeuw.

Een tweede soort aardewerk uit deze periode, categorie B1 (Trimpe Burger 1964, p. 504) is ook aanwezig in het vondstmateriaal. Het zijn scherven van een vuil geelwit baksel, die voorzien zijn van laagje lichtgroen tot groengelig loodgla-

zuur. Opvallend daarbij is, dat dit loodglazuur ook om de rand van de scherf op het breukvlak doorloopt en dat er een scherf aanwezig is die gesinterd lijkt te zijn (afb. 5). Kennelijk is hier sprake van pottenbakkersafval. Hoewel het niet veel is, toont het toch aan dat deze soort aardewerk geproduceerd werd in Aardenburg. De groep kan mogelijk gedateerd worden in de tweede helft van de 13e eeuw en loopt door tot in de 14e eeuw. De hoeveelheid aardewerk in het vondstmateriaal uit latere eeuwen is beduidend minder. Zo laat ook deze vondstcategorie zien dat de bloeiperiode van de stad voorbij is. Het betreft een enkele roodbakkende scherf met spaarzaam loodglazuur, delen van een bakpan en een voet van een beker of kruik van steengoed uit Siegburg. Deze laatste vondst dateert uit de Nieuwe Tijd.

2.3.2 Conclusie

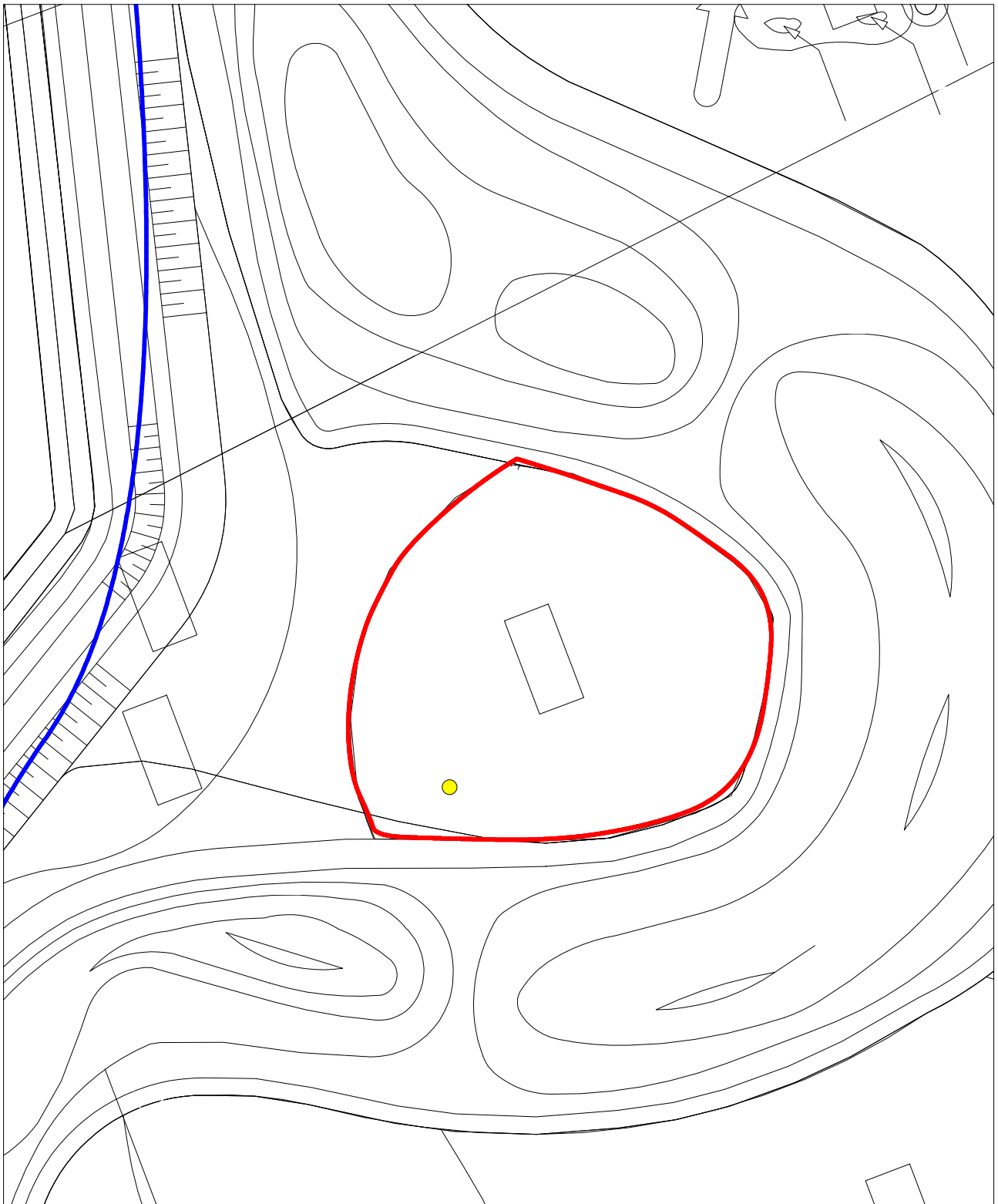
Hoewel er tijdens het onderzoek slechts weinig aardewerk geborgen kon worden, illustreert deze vondstcategorie de bloei en neergang van de stad Aardenburg. Te constateren valt dat door het aantreffen van enkele scherven pottenbakkersafval de categorie B1, aardewerk van een vuil-geelwit baksel met loodglazuur, wel degelijk in Aardenburg is geproduceerd.

put	vlak	spoor	vulling	spoor	aardspoor	aardlaag	bijfint	bijkleur	hoofdfint	hoofdkleur	geklekt	textuur	grens	orgstof	inlutsels	opmerkingen
1	1	1	1	aardspoor	LG	-	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	FE	met zandlaagjes
															BST	
1	1	2	1	aardspoor	DIG	-	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	geleidelijk ovaal
3	1	1	1	aardspoor	LG	-	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	
3	1	2	1	aardspoor	SL	-	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	18.803,33/367.164,35/-0.30 NAP
3	pn	901	1	aardlaag	-	LG	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	
3	pn	902	1	aardlaag	-	BV	-	ro	-	br	gr, matig	Ks1	s	-	-	
3	pn	903	1	aardlaag	-	LG	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	overslag?
3	pn	904	1	aardlaag	-	LG	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	
3	pn	905	1	aardlaag	-	LG	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	-0.30 NAP
3	pn	906	1	aardlaag	-	LG	-	br	-	gr	-	Ks1	s	-	-	
6	1	1	1	aardlaag	-	LG	li	br	-	gr	-	Ks4	s	-	FE	
6	1	2	1	aardspoor	XXX	-	-	gr	-	br	zw, matig	Ks4	s	-	-	kleibrokken lichtbruin
6	1	3	1	aardspoor	XXX	-	-	gr	-	br	zw, matig	Ks4	s	-	-	kleibrokken lichtbruin
6	1	4	1	aardspoor	XXX	-	-	gr	-	br	zw, matig	Ks4	s	h1	BST	baksteen
															KAW	
7	1	1	1	aardlaag	-	LG	li	br	-	gr	-	Ks4	s	-	-	
7	1	2	1	aardspoor	XXX	-	li	gr	do	gr	zw, matig	Zs2	s	-	BST	baksteen
															KAW	
6	1	5	1	aardspoor	REC	-	-	-	-	gn	-	Ks4	s	-	-	
6	1	6	1	aardspoor	REC	-	li	br	-	gn	-	Ks4	s	-	-	onder water

Gebruikte afkortingen

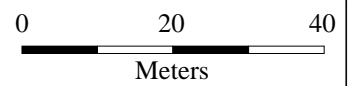
pn	noordprofiel	DIG	dierbegraving	br	bruin	Ks1	Klei, zwak siltig
0a	aanleg vlak	LG	laag	ro	rood	Ks4	Klei, uiterst siltig
		REC	recent	gr	grijs	s	scherp
		SL	sloot	zw	zwart	h1	zwak humeus
				gn	groen	FE	IJzer/oer
				li	licht	BST	baksteen
					KAW	aardwerk	

Tabel 3 Sporentabel.

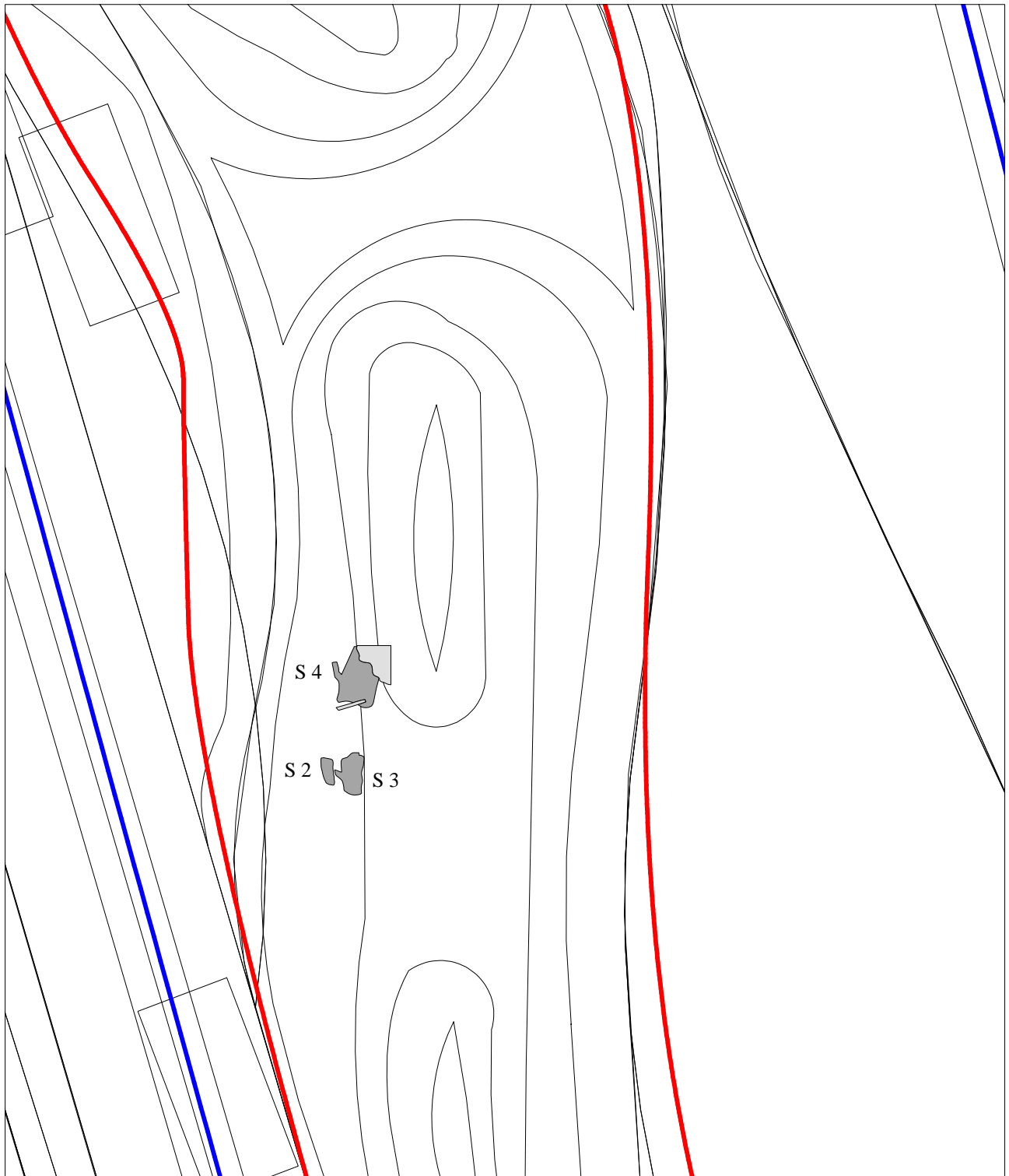

Legenda

- Deelgebied A
- Grens plangebied
- Huidige situatie en toekomstige werkzaamheden
- Dierenbotten

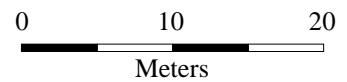

Afbeelding 6 Ligging van de botten. Kaart: P.J.A. Stokkel.

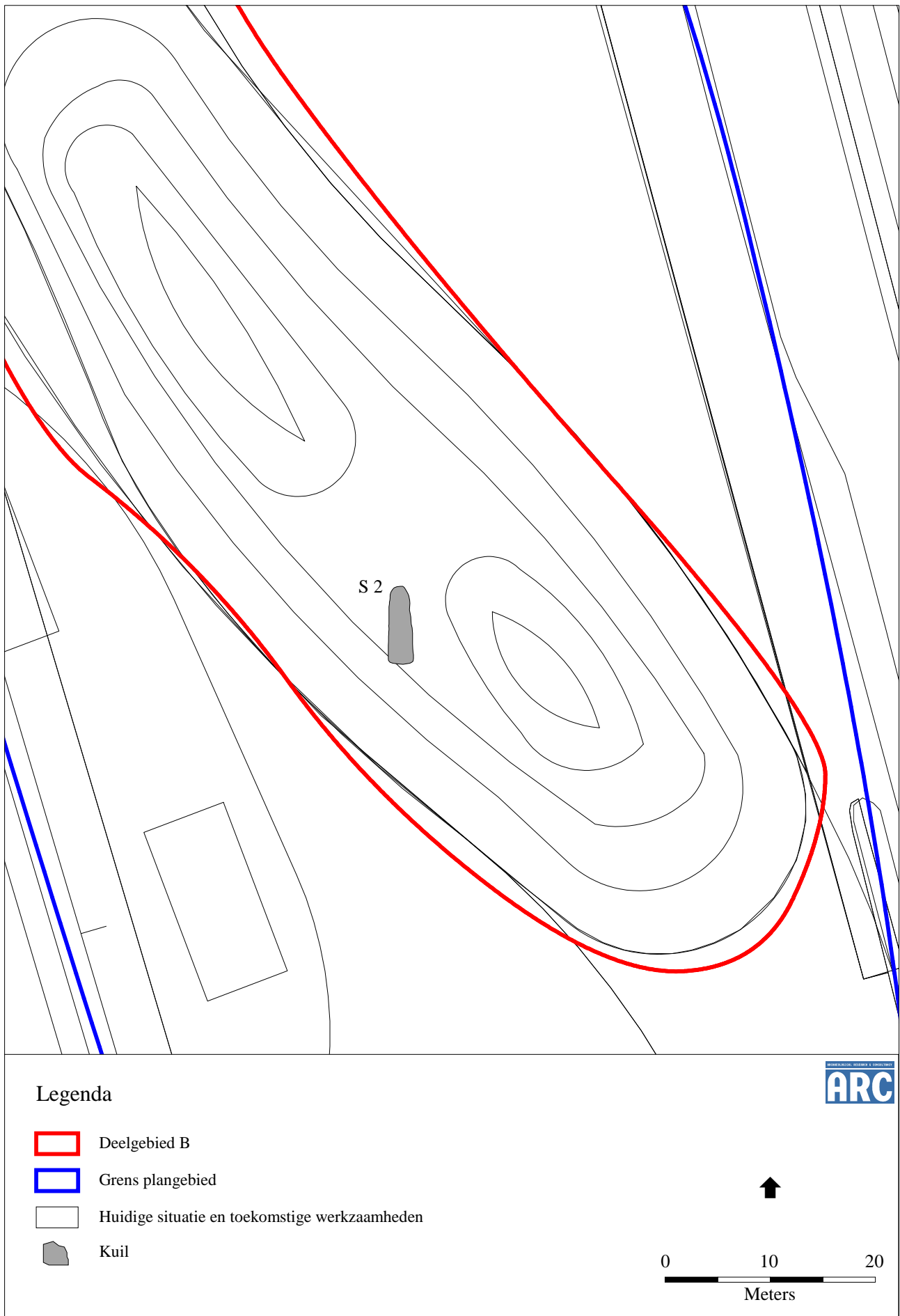

Legenda

- Deelgebied B
- Grens plangebied
- Huidige situatie en toekomstige werkzaamheden
- Kuil
- Recente verstoring

Afbeelding 7 Ligging van drie bij elkaar liggende kuilen in werkput 6. Deze sporen vormen vindplaats 1. Kaart: P.J.A. Stokkel.

Afbeelding 8 Ligging van één kuil (Spoor 2) in werkput 7. Dit spoor vormt vindplaats 2. Kaart: P.J.A. Stokkel.

3 Synthese

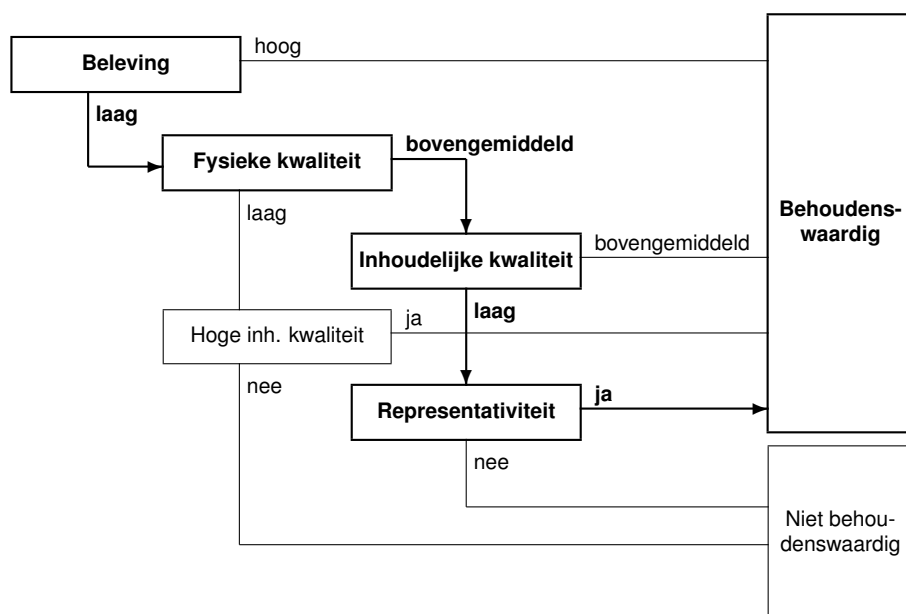
Op basis van de aangetroffen sporen en het vondstmateriaal kunnen twee vindplaatsen gedefiniëerd worden (afb. 9). De eerste vindplaats omvat drie kuilen in werkput 6 uit de Nieuwe Tijd. De tweede vindplaats omvat de laatmiddeleeuwse kuil ten zuiden van de eerste vindplaats. De mogelijke dierbegraving is niet als vindplaats gedefiniëerd, omdat deze volledig geïsoleerd is aangetroffen en een bijzonder kleine archeologische waarde vertegenwoordigt. Hoewel het aangetroffen aardewerk een verhaal verteld van Aardenburg vanaf de Late Middeleeuwen tot in de Nieuwe Tijd, laat dit zich niet zien in de sporen. Het aardewerk in de sporen op vindplaats 1 betreft zowel middeleeuwse materiaal als aardewerk uit de Nieuwe Tijd. De sporen die op de aanwezigheid van een vindplaats duiden, zijn allemaal *ex situ* behouden, dat wil zeggen dat de sporen zelf niet meer aanwezig zijn. Wel kunnen deze sporen duiden op de aanwezigheid van andere sporen die binnen deze vindplaats vallen. De aanwezigheid van vindplaatsen 1 en 2 duidt op menselijke activiteit op de onderzoekslocatie. Het is goed mogelijk dat in de omgeving van de vindplaatsen structuren of wellicht erven aanwezig zijn. Deze verwachting lijkt bevestigd omdat door ArcheoMedia in de omgeving van de vindplaatsen ook sporen zijn aangetroffen. Op het overige plangebied zijn door SCEZ twee huisplaatsen en een mogelijke baksteenoven uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (schriftelijke mededeling SCEZ). Hoewel het aanlokkelijk is de sporen te associëren met de voormalige haven van Aardenburg, kan dit op basis van de aangetroffen archeologische resten niet met zekerheid worden gesteld.

3.1 Waardering volgens KNA 3.1

Hieronder wordt de waardering gegeven van de twee vindplaatsen volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening wordt gehouden is te vinden in bijlage 2. Voor een volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, wordt verwezen naar de website van SIKB (www.sikb.nl), waar de documentatie voor deze waardering is te vinden onder 'Archeologie, KNA 3.1, H3 Inventariserend veldonderzoek, Waarderen (VS07)'. Uit de waardering blijkt dat hier sprake is van twee behoudenswaardige vindplaatsen.

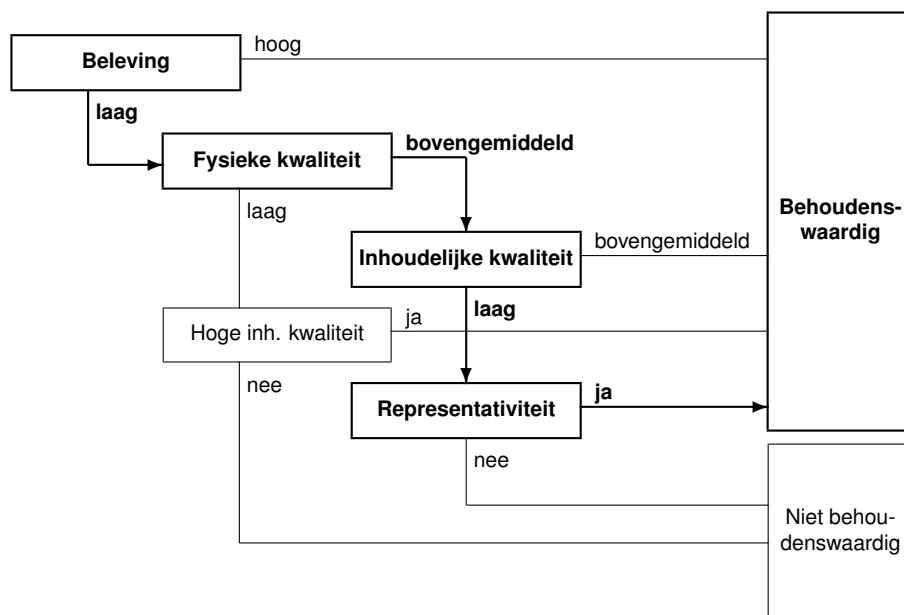
Vindplaats 1

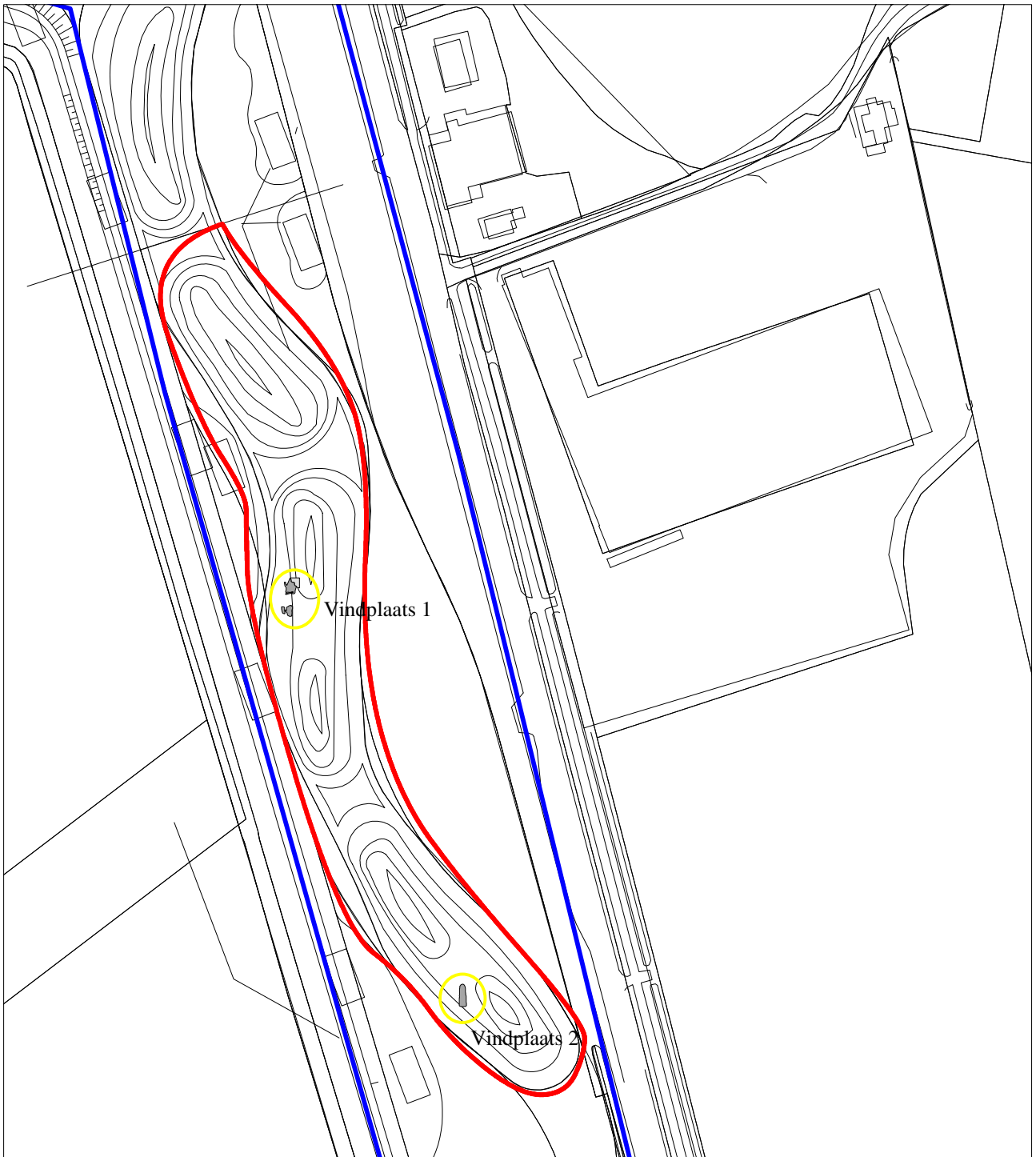
<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	Niet van toepassing
herinneringswaarde	–	Niet van toepassing
<i>Fysieke kwaliteit</i>		score opmerkingen
gaafheid	2	De vindplaats is door recente werkzaamheden deels verstoord.
conservering	2	De basis van de sporen is nog intact.
aardewerk		Het aardewerk is gefragmenteerd aangetroffen, de conservering is matig.
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		score opmerkingen
zeldzaamheid	1	Sporen uit de Nieuwe Tijd zijn niet zeldzaam.
informatiewaarde	1	Sporen uit de Nieuwe tijd hebben een zeer geringe informatiewaarde, zeker wanneer een goede context missen. In de nabijheid van deze sporen kunnen echter andere resten van menselijke activiteit aanwezig zijn.
ensemblewaarde	2	Omdat de sporen over een grotere afstand met het dorp Aardenburg geassocieerd kunnen worden hebben ze een matige ensemble waarde.
representativiteit	–	Afvalkuilen uit de Nieuwe Tijd komen vaak voor, deze kuilen zijn dus niet specifiek representatief. Er moet echter wel rekening gehouden worden met omliggende sporen die wellicht wel een representatief beeld van de archeologische waarden binnen het plangebied kunnen geven.

Vindplaats 2

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	Niet van toepassing
herinneringswaarde	–	Niet van toepassing
<i>Fysieke kwaliteit</i>		score opmerkingen
gaafheid	2	De vindplaats is door recente werkzaamheden deels verstoord.
conservering	2	De basis van het spoor is nog intact.
aardewerk		Het aardewerk is gefragmenteerd aangetroffen, de conservering is matig.
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		score opmerkingen
zeldzaamheid	2	Afvalkuilen uit de Late Middeleeuwen zijn niet zeldzaam. Het is echter mogelijk dat in de omgeving van dit spoor nog andere intacte sporen uit deze periode aanwezig zijn. De vindplaats is zolang er geen extra onderzoek gedaan wordt, matig zeldzaam te noemen.
informatiewaarde	2	Zonder duidelijke context hebben de kuilen een zeer geringe informatiewaarde. Als echter in de omgeving andere sporen worden aangetroffen kan de vindplaats een grotere informatiewaarde voorstellen.
ensemblewaarde	2	Omdat de sporen over een grotere afstand met het dorp Aardenburg geassocieerd kunnen worden hebben ze een matige ensemble waarde.
representativiteit	–	Afvalkuilen uit de Late Middeleeuwen komen vaak voor, deze kuilen zijn dus niet specifiek representatief.

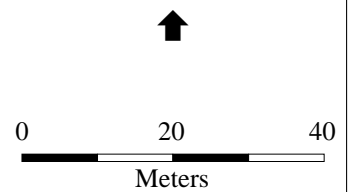

Legenda

- Vindplaats
- Deelgebied B
- Grens plangebied
- Huidige situatie en toekomstige werkzaamheden
- Kuil
- Recente verstoring

Afbeelding 9 Overzichtskaat met daarop de vindplaatsen aangegeven. Kaart: P.J.A. Stokkel.

4 Conclusies

Aan de hand van de resultaten van het onderzoek kunnen een aantal onderzoeksvragen uit het PvE als volgt beantwoord worden.

- 1 *Kunnen de archeologische resten in situ behouden worden? Zo ja, welke maatregelen dienen onmiddellijk te worden genomen om dit behoud te realiseren? Hierbij kan gedacht worden aan het aanpassen van de ontgravingen of de ontgravingsdiepte van de poelen.*

Tijdens het onderzoek is één mogelijk archeologisch spoor aangetroffen dat na documentatie, conform het PvE, direct weer is afgedekt. Deze vondst is niet als vindplaats aangeduid omdat het niet gedateerd kon worden en volledig geïsoleerd is aangetroffen. De overige sporen in plangebied B zijn op een later tijdstip gedocumenteerd en waren niet opgemerkt tijdens de bouwbegeleiding. Deze sporen zijn nadien volledig gedocumenteerd. Opvallend is dat de meeste archeologische waarnemingen in het vrijgegeven gebied lagen. Het plan om op basis van boringen en slootkantinspecties een interessant gebied vrij te geven is onbruikbaar gebleken.

- 2 *Worden tijdens graafwerkzaamheden archeologische waarden of resten aangetroffen, die inzicht kunnen geven in de bewonings- en of gebruiksgeschiedenis van het plangebied?*

Op de onderzoekslocatie is een mogelijke dierbegraving aangetroffen. Daarnaast zijn enkele grote afvalkuilen gevonden waarvan er twee uit de Nieuwe Tijd stammen, één uit de Late Middeleeuwen en één waarvan de datering onbekend is. Deze sporen tonen aan dat op de onderzoekslocatie afval gestort is. Het is aannemelijk dat in de omgeving van de vindplaatsen meer archeologische resten aanwezig zijn die kunnen duiden op bewoning of ambachtelijke activiteit.

- 3 *Wat is de aard van de aanwezige archeologische resten?*

De sporen betreffen één mogelijke dierbegraving en vier afvalkuilen.

- 4 *Wat is de exacte locatie van de archeologische resten?*

De locatie van de sporen is te zien op afbeeldingen 6, 7 en 8. De dierbegraving lag binnen deelgebied A, de overige sporen lagen in deelgebied B.

- 5 *Wat is de diepte (t.o.v. maaiveld) en de hoogteligging (t.o.v. NAP) van de archeologische resten?*

De dierbegraving lag 30 cm –mv op een hoogte van 1,44 m +NAP. Sporen 2–4 uit werkput 6 zijn op een hoogte van 0,42 m +NAP gevonden. Dit was 55 cm –mv. Tenslotte is de laatmiddeleeuwse kuil (spoor 2 in werkput 7) op een hoogte van 0,35 m +NAP gevonden. Dit was ca. 90 cm –mv.

- 6 *Wat is de datering en fasering van de aanwezige archeologische resten?*

Twee sporen konden niet gedateerd worden. Twee sporen moeten in de Nieuwe Tijd gedateerd worden en één spoor in de Late Middeleeuwen.

- 7 *Is er een stratigrafie aanwezig? Zo ja, wat is de stratigrafische positie van de archeologische resten?*

Er zijn geen oversnijdingen aangetroffen van sporen. Tevens konden ter hoogte van de sporen geen profielen gedocumenteerd worden.

- 8 *Is er sprake van toewijzing aan een of meerdere vindplaats(en)?*

Er zijn twee vindplaatsen toegewezen.

- 9 *Wat is de fysieke kwaliteit (mate van gaafheid en conservering) van de aanwezige archeologische resten, met name van organisch materiaal?*
De aangetroffen sporen waren intact. De conservering van het aardewerk was goed. Er is geen organisch materiaal aangetroffen.
- 10 *Wat is de inhoudelijke kwaliteit (zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde en/of representativiteit) van de aanwezige archeologische resten?*
De inhoudelijke kwaliteit van de vindplaatsen is laag. Zowel vindplaats 1 als vindplaats 2 is niet zeldzaam, hebben een lage informatiewaarde en zijn op zich niet representatief. De sporen kunnen echter op grotere archeologische structuren duiden die waarschijnlijk in de omgeving aanwezig zijn. In dit licht zijn de aangetroffen afvalkuilen wel degelijk belangrijk.
- 11 *Zijn de archeologische resten van lokaal, regionaal of nationaal belang? Wat is de positie van de bewoning en/of gebruik t.o.v. de regionale en provinciale context uit onderhavige periode?*
De sporen zijn alleen van lokaal belang. In de omgeving van de vindplaatsen kunnen meer archeologische sporen aangetroffen worden.
- 12 *Wat is de waardering van de aangetroffen vindplaats(en) volgens de waarderingscriteria van de KNA 3.1?*
De waardering die uitgesproken kan worden over vindplaats 1 is behoudenswaardig, vindplaats 2 betreft een middeleeuwse kuil en kan tevens een behoudenswaardige site aanduiden.
- 13 *Wat kan op basis van de resultaten van de archeologische begeleiding worden gezegd over de archeologische verwachting voor de directe omgeving van de vindplaats en voor de omgeving van de vindplaats?*
De aangetroffen sporen zijn *ex situ* behouden. In de omgeving van de vindplaats zouden echter meer archeologische sporen aanwezig kunnen zijn. De archeologische verwachting is daarom hoog. Deze verwachting lijkt bevestigd omdat door ArcheoMedia in de omgeving van de vindplaatsen ook sporen zijn aangetroffen. Op het overige plangebied zijn door SCEZ twee huisplaatsen en een mogelijke baksteenoven uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (schriftelijke mededeling SCEZ).

Er zijn geen archeologische resten uit de Romeinse Tijd aangetroffen. Onderzoeksvragen 14 t/m 19 kunnen daarom onbehandeld blijven. Voor vindplaats 2, die uit de Late Middeleeuwen dateert, kunnen de volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- 20 *Betreft het resten van een nederzetting? Welke informatie is over de nederzettingstructuur/huizenbouw, materiële cultuur en (voedsel-)economie van de bewoners bewaard gebleven? Welke informatie m.b.t. ambachten en nijverheid is aanwezig? Welke economische activiteiten hebben er plaatsgevonden?*
De vindplaats betreft een enkele grote kuil die vermoedelijk als afvalkuil geïnterpreteerd moet worden. Het betreft geen resten van een nederzetting. Mogelijk is er wel een nederzetting aanwezig in de omgeving van de vindplaatsen.
- 21 *Zijn er op de onderzoekslocatie ook resten van (een deel van) een restgeul (havengeul) en de kade aanwezig en uit welke periode dateren deze? Uit*

welke periode dateerd de oevervorming? Hoe was het Middeleeuwse verloop hiervan?

Op de onderzoekslocatie zijn geen aanwijzingen voor een oever of restgeul/havengeul aanwezig.

- 22 *Zijn resten van kade-, havenwerken en beschoeiingen aanwezig? Is hierbij gebruik gemaakt van oud scheepshout? Is er sprake van een weg/pad/verharding op de oever? duidt dit op een jaagpad? Zijn andere infrastructurale werken aanwezig? Zo ja hoe zijn deze opgebouwd?*

Er zijn geen kade-, havenwerken en beschoeiingen aanwezig.

- 23 *Wat is de aard van de (14e-) 16e eeuwse bebouwing voor zover deze wordt aangetroffen? Welke gebouwplattegronden of andere structuren zijn nog aanwezig?*

Er is geen bebouwing aangetroffen.

- 24 *Zijn er sporen aanwezig die duiden op afbraak of verwoesting of inundatie van Odelinsbrugge?*

Nee.

- 25 *In welke mate komen de aangetroffen structuren overeen, dan wel wijken ze af van gegevens uit historische kaarten, m.n. de kaart van Van Deventer (ca 1560), en schriftelijke bronnen? Is uit de aangetroffen resten extra informatie verkregen over de voorhaven en de relatie tot de stad Aardenburg?*

Op basis van één kuil kunnen hier geen uitspraken over gedaan worden. Het mogelijk dat in de omgeving van de vindplaatsen archeologische resten aanwezig zijn die wel inzicht kunnen verschaffen in deze onderzoeksvraag.

Omdat geen redoute is aangetroffen vervallen ook onderzoeksvragen 26 t/m 31.

5 Samenvatting

Bij een archeologische opgraving met beperkingen op een locatie aan de Draaibrugseweg in Aardenburg (gemeente Sluis) zijn archeologische waarnemingen gedaan. Deze betreffen vier sporen en een vrij grote hoeveelheid aardewerk. Op basis van de aangetroffen sporen zijn twee vindplaatsen gedefinieerd. De eerste vindplaats omvat de drie kuilen uit de Nieuwe Tijd. De tweede vindplaats ligt ten zuiden van de eerste vindplaats en omvat de laatmiddeleeuwse kuil. Alle sporen moeten waarschijnlijk als afvalkuil worden geïnterpreteerd. Hoewel het aangetroffen aardewerk een verhaal verteld van Aardenburg vanaf de Late Middeleeuwen tot in de Nieuwe Tijd, laat dit zich niet zien in de sporen. Het is waarschijnlijk dat de vindplaatsen deel uit maken van een grotere vindplaats. Door ArcheoMedia zijn in de omgeving van de vindplaats ook sporen waargenomen bij een slootkantinspectie. Op een grotere afstand, op een ander deel van het plangebied, zijn door SCEZ twee huisplaatsen en een mogelijke baksteenoven uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (schriftelijke mededeling SCEZ).

Verklarende woordenlijst

Formatie: Fundamentele eenheid in de lithostratigrafie classificatie gebaseerd op gesteentekennmerken

GPS: Global Positioning System

mv: Maaiveld

NAP: Normaal Amsterdams Peil

Nederzetting: Een nederzetting bestaat uit een huisplaats, erf en een intensieve gebruikszone

PvE: Programma van Eisen

Literatuur

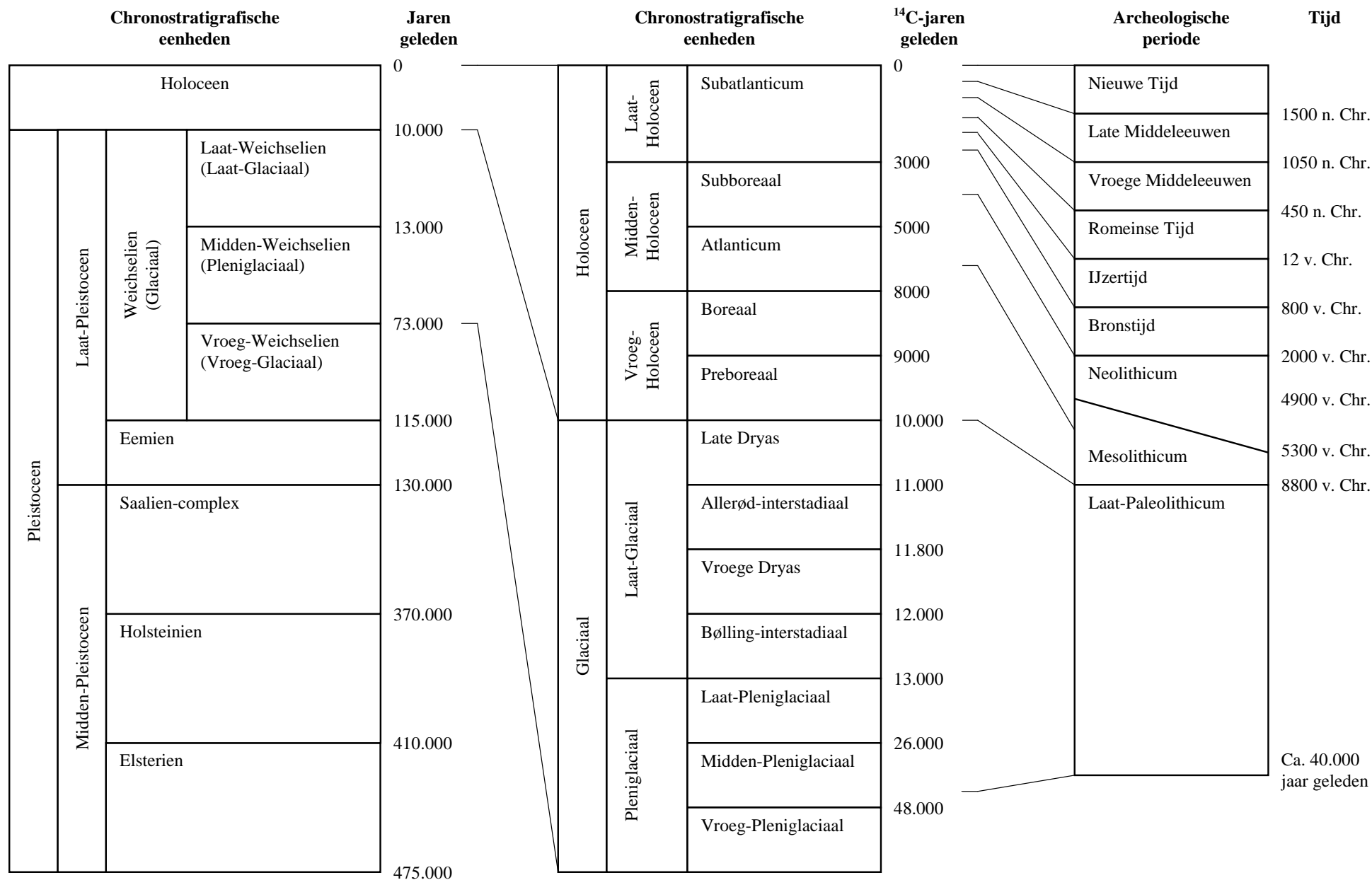
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Engelse, R.F. & A. Wagner, 2007. *Archeologisch onderzoek aan de Draaibrugseweg (Aardenburgse Havenpolder Zuid) te Aardenburg, gemeente Sluis. Inventariserend veldonderzoek met boringen en slootkantinspectie*. Capelle aan den IJssel. ArcheoMedia rapport.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Trimpe Burger, J.A., 1964. Ceramiek uit de bloeitijd van Aardenburg. *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 12-13, jaargang 1962-1963, pp. 495-548.
- Trimpe Burger, J.A., 1974. Aardenburgse pottenbakkerswaar. *Mededelingenblad Vrienden van de Nederlandse ceramiek*, 1974/1-2, pp. 2-12.
- Trump, M. & M.W.A. de Koning, 2007. *Archeologisch onderzoek Aardenburgse Havenpolder te Aardenburg, gemeente Sluis. Bureauonderzoek*. Capelle aan den IJssel. ArcheoMedia rapport.

Bijlage 1 Bijlage aardewerk

vondst	wp	vl	sp	soort	rand	wand	bodem	ov	tot	periode	datering	opm
11	3	0a	0	rb	–	2	–	–	2	NT	–	ringeloorversiering
13	6	1	3	rb	–	1	–	–	1	XIV, XV	spaarzaam loodglazuur	
13	6	1	3	rb	–	1	–	–	1	NT	–	loodglazuur en kamversiering
13	6	1	3	kp	–	2	–	–	2	ME	–	worstoren, draairingen, bodem met geknepen rand, cq standlobben
14	6	1	4	gb	7	38	3	2	50	LME	XIII-XV	randscherf met glazuur en misbaksels
14	6	1	4	rb	1	3	–	–	4	LME	XIII-XV	delen van bakpan en pot op standring
14	6	1	4	rb	1	1	–	2	4	NT	XVI	Siegburg
14	6	1	4	sg	–	–	1	–	1	LME	XVI	pootjes van grapem onderbroken geknepen standring
14	6	1	4	rb	5	24	7	1	37	NT	–	
15	7	1	2	rb	1	–	–	–	1	LME	–	
15	7	1	2	gb	–	–	1	1	2	LME	XIII-XIV	worstoor

Bijlage 2 Waarderingscriteria conform KNA 3.1

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur; relatie met omgeving
herinneringswaarde	–	verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaaft	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaaft sporen; ruimtelijke gaaft; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; stabiliteit van de natuurlijke omgeving
conservering	1/2/3	conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart
informatiewaarde	1/2/3	opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio; recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, RACM of anderen
ensemblewaarde	1/2/3	synchrone context: voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachrone context: voorkomen van monumenten uit opeenvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context: fysisch- en historisch-geografische gaaft van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
representativiteit	–	kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart

Bijlage 3 Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.